

Motion till riksdagen 2024/25:1465

av Tobias Andersson m.fl. (SD)

En hållbar energipolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av incitament för ny elproduktion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av gaskraft och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en uppdaterad gaskraftsreserv och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska kraftnät bör få i uppdrag att inventera Sveriges reservkraft och identifiera investeringsbehov i nya gaskraftverk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en utökad magasineringskapacitet för vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om potentialen för pumpkraft och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elnätsutbyggnaden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartering och inventering av djurliv som kan drabbas av vindkraftverken ska vara på plats vid den initiala ansökan om uppförande av vindkraftverk och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vindkraftsexploaterer ska fondera medel för framtida rivning av vindkraftverken och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att torv klassas som förnybart i EU och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett ökat skördande av torv på påverkad torvmark och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att användningen av torv från redan dikade torvmarker inte ska behöva utsläppsrätter inom EU-ETS och tillkännager detta för regeringen.

Energipolitikens inriktning

Enligt Tidöavtalet och samarbetsprojektet Klimat och energi kommer samarbetspartierna att utarbeta och genomföra politiska reformer för att trygga energiförsörjningen och åstadkomma en effektiv klimatomställning.

Sverigedemokraternas grundläggande inställning är att energipolitiken ska vara inriktad på att säkerställa en långsiktigt konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning, för såväl hushåll som näringsliv. Den politik vi står bakom syftar till att göra det möjligt för Sverige att upprätthålla en hög internationell konkurrenskraft och levnadsstandard. Det är viktigt för en nation att ha kontroll över sin energiförsörjning, och mot den bakgrunden anser vi att en hög grad av självförsörjning bör prioriteras, som ett led i arbetet med att uppnå energipolitikens mål. Denna inställning utesluter emellertid inte att energisystem kan delas över nationsgränser, men då företrädesvis med nationer i Sveriges närområde. Vi strävar därför efter att bibehålla och utveckla landets energisystem, med fokus på leveranssäkerhet, effektivitet och miljöansvar.

Det är vår ambition att inom ramen för samarbetet med regeringspartierna genomföra politiska reformer i denna riktning. Utöver detta har vi även övrig politik som rymms inom ramarna för denna motion.

Incitament för ny elproduktion

Sverige står inför stora utmaningar för att möta det framtida elbehov som industrin och andra experter har förutspått. För att säkerställa tillräcklig elproduktion i Sverige, där det behövs, måste politiken få incitament på plats som främjar den lokala acceptansen. Olika elproduktionsanläggningar medför olika negativa effekter för bland annat miljön, djurliv, och lokalbefolkningen. Därför anser vi att en ökad andel av det mervärde som skapas av elproduktionen bör tillfalla de som påverkas negativt. Redan idag finns vissa sådana mekanismer likt vattenkraftens bygdepeng och kärnkraftens alla arbetstillfällen. Dock har andra kraftslag, särskilt vindkraften, historiskt sett undkommit att ta fullt ansvar för sina negativa effekter gentemot både andra kraftslag och de som drabbas av dess etablering. För att säkerställa rättvisa mellan kraftslagen är det rimligt att incitamentsmodeller inte gynnar ett kraftslag framför ett annat. Därför motsätter vi oss att en kommun får ersättning för ett kraftslag men inte för ett annat, oavsett de negativa konsekvenserna av respektive kraftslag. Därför bör alla former av ersättning gentemot kommuner eller andra drabbade likställas och incitamentsmodellen bygga på att öka acceptansen och skapa incitament oaktat kraftslag.

Gasturbiner – snabb och pålitlig baskraft

Sverigedemokraterna tillsammans med samarbetspartierna banar via en mängd olika åtgärder nu väg för ny kärnkraft. Men att gå från ett läge där avveckling och

forskningsförbud stod på agendan till att bygga ny kärnkraft tar tid. Då klimatmålen är högt ställda och elektrifiering ses som en del av lösningen kommer det att krävas mycket mer planerbar el än vad som finns att tillgå idag.

På grund av massiva subventioner från EU (främst via krediter och förmånliga lån från EIB) så finns ett stort intresse för en kraftig utbyggnad av vindkraften inom EU och Sverige. Då vindkraft utgör ett intermittent och väderberoende kraftslag med sämre förmåga att förse elsystemet med svängmassa så kan den dock endast utgöra ett komplement till och inte en grundpelare i det befintliga elsystemet. Utvecklingen mot alltmer väderberoende kraftproduktion leder till ett ökat behov av olika balans- och flexitjänster. Svenska kraftnät prognostiserar kraftigt ökande kostnader, vilket även tyska och vissa amerikanska myndigheter flaggar för – med anledning av en alltmer väderberoende energimix.

Det kommer således att behövas något annat i väntan på att ny kärnkraft är på plats. Här ser vi gasturbiner som en ytterst realistisk och rimlig lösning. Bygger man upp och använder gasturbiner på rätt sätt i det svenska elsystemet så kan nuvarande problematik med el-/effektbrist och försämrade överföringskapacitet vara åtgärdad inom några år. Även regeringen skriver i *proposition 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning* att innan ”tillräcklig produktion av fossilfri el från kärnkraft är på plats, bedömer regeringen att gasturbiner i högre utsträckning än i dag kommer att fylla en viktig funktion i elsystemet”.

Det finns flera fördelar med gasturbiner. De är till exempel snabbstartade och flexibla och kan växla mellan gas och flytande bränslen om de rent tekniskt förbereds för det.

En annan fördel är att det på gasturbinmarknaden idag finns ett brett utbud av maskiner, från dryga 500 kW till upp till nästan 600 MW och att det dessutom är möjligt att kombinera många olika gasturbiner, allt efter behov. Utöver det finns även så kallade gaskombikraftverk som kombinerar gas- och ångturbiner med totala kapaciteter på uppåt 1,3 GW.

Inventering av Sveriges reservkraft och identifiera investeringsbehov i nya gaskraftverk

Gaskraft spelar redan idag en avgörande roll som reservkraft för att återställa kraftsystemet vid störningar. För att säkerställa en trygg elförsörjning är det därför viktigt att de gasturbiner som i många fall är från 1970-talet, hålls uppdaterade och vid behov ersätts med moderna anläggningar. Detta är viktigt inte minst mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget.

Utöver reservkraftsfunktionen kan en utbyggnad av gaskraften även spela en viktig roll för förbättrad stabilitet och överföringskapacitet i det svenska elsystemet. Ur klimatsynpunkt är det dessutom mer effektivt att komplettera det svenska elsystemet med naturgasdrivna gasturbiner än att använda importerad kolkraft eller behöva ha oljedrivna Karlshamnsverket i drift. Vi menar därför att Svenska kraftnät bör få i uppdrag att inventera Sveriges reservkraft och identifiera investeringsbehov i nya gaskraftverk för att förstärka det svenska elsystemet.

Vatten- och pumpkraft

Experter varnar för att vattenkraftens förmåga att balansera elsystemet har slagit i taket. I takt med att väderberoende kraftslag växer förvärras problemet. Befintliga magasin har potential att lösa effektutmaningen genom pumpkraft. Prisvariationer skapar ekonomiska incitament för både pumpkraft och effekthöjningar i vattenkraftverk men för att få pumpkraft lönsamt krävs stor höjdskillnad mellan två närliggande vattenmagasin. En annan utmaning, förutom att det är en dyr investering, är tiden som tillståndsprocesserna tar i anspråk. Enligt Energiföretagen får man räkna med 10 år för de flesta projekt. Det är inte rimligt. Inte minst mot bakgrund av att den ökade andelen väderberoende och därmed icke planerbar kraftproduktion i Sverige och i vårt närområde har medfört att en stor del av elproduktionen inte infaller samtidigt som när efterfrågan är som störst. Detta produktionstillskott har även föranlett att Sverige numera har en stor elexport under kalenderåret. Det problematiska med denna export är att det saknas rätt marknadsmässiga mekanismer då denna överproduktion inte sammanfaller med när elen efterfrågas. Det leder till att det ekonomiska värdet av elen blir väldigt lågt, vilket ofta innebär att försäljningspriset vida understiger kostnaden för att producera elen. För att kunna utöka uthålligheten i den svenska vattenkraften och därmed elsystemet, bör förutsättningarna utredas för en ökad magasineringskapacitet för vattenkraften.

Kraftvärme

Kraftvärme tillsammans med kärnkraft och vattenkraft räknas till baskraft i den svenska elförsörjningen. Kraftvärmens bidrar även med en andra rad nyttor för elsystemet. Genom fjärrvärme minskar behovet av uppvärmning med el och elöverföring. Vidare levererar fjärrvärme även när det är som kallast, vilket gör att ett förhöjt topplastbehov ofta kan undvikas.

Kraftvärmeanläggningar kan reglera produktionen och har möjlighet att variera bränsle, vilket både bidrar till beredskapsförmågan och ökar försörjningstryggheten. Dess planerbarhet och förmåga att reglera effektbehovet genom leverans av värme gör den till en outhärlig komponent. Vi ser potential för expansion av kraftvärme i Sverige, vilket skulle stärka tillgången på baskraft. Därför anser vi att det är angeläget att värna kraftslagets konkurrenskraft.

Tillståndsprocesser för elnät

Bristande överföringskapacitet är ett alltmer tilltagande samhällsproblem och framförallt då elektrifieringen nu tilltar. Det tar även idag alltför lång tid att bygga ut elnäten för att komma tillrätta med det. Det kan dröja uppemot 10–12 år för tillståndsprocesserna vid elnätsutbyggnad. Med anledning av det antog riksdagen nyligen ny lagstiftning på området som ska kunna korta processen med ca två år, något som får anses vara ett nödvändigt första steg, men som är långtifrån tillräckligt. Det är dock viktigt att påpeka att behovet av utbyggnad av elnätet hänger samman med att den tidigare förda energipolitiken med nedläggningen av planerbar kraftproduktion. Ny elproduktion, exempelvis via SMR-reaktorer på rätt plats kan avlasta elsystemet och lokalt dämpa behovet av elnätsutbyggnad.

Vindkraft

Vindkraften har under de senaste två decennierna byggts ut kraftigt i Sverige, vilket under merparten av tiden skett med subventioner från både skattebetalarna och elkonsumenterna. För att motivera vindkraftsutbyggnaden har man anfört koldioxidutsläpp som ett av de bärande argumenten trots att CO₂-avtrycket beräknas vara upp till tre gånger högre än för kärnkraft. Men trots denna utbyggnad har inte de fossila utsläppen från det svenska kraftsystemet minskat, då den svenska elproduktionen redan varit i princip fossilfri under lång tid. Uppförande av stora vindkraftverk för med sig betydande lokala konsekvenser såsom fördärvade natur- och kulturvärden och estetiska samt landskapsbildsmässiga värden. Mark kan även upptas som kan komma i konflikt med andra framtida markanvändningsintressen. Många av de som har bostadsfastigheter nära uppförda vindkraftparker drabbas dessutom av oljud, solreflexer och sjunkande taxeringsvärden. Det kommunala självbestämmandet här är angeläget att värna och det är de lokala politikerna – och i förlängningen kommunernas invånare – som är bäst lämpade att fatta beslut i fråga om vindkraftsetableringar. Kraftbalansrapporterna pekar på att Länder runtom Sverige tenderar att utforma likartade energisystem där intermittenta kraftslag utgör en växande andel av den alstrade elenergin.

Bekymret med de intermittenta kraftslagen är att det finns en relativt stor korrelation även över större områden för deras produktion. Ser man till vindkraftsproduktionen isolerat till den nordiska elmarknaden är tillgängligheten oftast som lägst samtidigt i närliggande länder. Således är även tillgängligheten hög samtidigt i närliggande länder eller områden. Den relativt fria etableringen i kombination med finansiella incitament tycks ha lett till att den direkta lönsamheten från vindkraftsproduktion blivit allt sämre. En betydande andel av vindkraftsbolagen uppvisar sedan flera år negativa resultat och ett flertal stora vindkraftparker är satta i konkurs. En annan effekt av den relativt fria etableringen är att det statliga kinesiska ägandet i svensk elproduktion har ökat med de risker det innebär.

Djurliv

Vindkraftverken utgör även ett hot mot många djurarter, såsom rovfåglar och fladdermöss, som riskerar att dödas av bladens rotation. Vid ansökningsförfarandet för uppförande av nya vindkraftverk menar ornitologer att de får för lite tid på sig för den kartering som ska göras, vilket leder till ett undermåligt underlag. Det är rimligt att kräva att en inventering och kartering av djurlivet ska vara gjord redan då exploatören ansöker om att få uppföra nya vindkraftverk.

Fondering av medel för skrotning av uttjänta vindkraftverk

Tidigare överslagsberäkningar har visat att kostnaden för att montera ned ett uttjänt två megawatts vindkraftverk kan uppgå till cirka 700 000 kronor. Enligt gällande lagstiftning saknar kommunerna rätt att ställa krav på ekonomiska garantier för att den som uppför ett vindkraftverk verkligen också finansierar skrotningen när det blir dags. Det kan bli problematiskt när vindkraftverkets ekonomiska eller tekniska livslängd har uppnåtts om vindkraftsbolaget har fått ekonomiska bekymmer. I värsta fall kan markägaren tvingas stå för nedmonteringskostnaden.

Det är därför angeläget att ansvarsförhållandet redan i dagsläget utreds och fastställs. De som uppför eller driver vindkraftverk ska fondera medel på låsta konton för att

säkerställa betalning av de kostnader som uppstår vid nedmontering och skrotning och där två öre per kWh är en siffra Energimyndigheten nämnt för kostnader kring nedmontering.

Fastighetsskatt på vindkraft

Vindkraften har idag en reducerad fastighetsskatt och betalar enbart 0,2 procent, istället för den normala industrifastighetsskatten om 0,5 procent. Skatteverket har dock sedan tidigare meddelat i ett ställningstagande att fastighetsskatten för elproduktionsenhet med vindkraftverk är lägre än för övriga elproduktionsenheter, vilket kan vara ett statligt stöd (otillåtet statsstöd) enligt artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Fastighetsskatten för elproduktionsenhet med vindkraftverk får därför endast beräknas med den lägre skattesatsen (0,2 procent) om takbeloppet (200 000 euro för en period om tre beskattningsår) inte överskrider enligt kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse. För att inte snedvrider konkurrensen mellan de olika kraftslagen och undanröja administration för efterlevnaden av statsstödsreglerna menar vi att fastighets-skatten på vindkraftverk ska justeras till den nivå som råder för övriga industrifastig-heter, vilket även är den nivå som råder för exempelvis kärnkraft- och kraftvärmeverk.

Torv

Torvland, i en eller annan form, anses utgöra 25 procent av Sveriges landyta, men idag bedrivs utvinning av torv på mindre än en procent av den ytan. Denna kan antingen vara naturlig och opåverkad eller dränerad och på annat sätt omformad av jordbruk, skogsbruk eller torvbrytning. Den opåverkade torvmarken binder kontinuerligt in och lagrar kol, medan den påverkade och torrlagda torven läcker stora mängder växthusgaser samt att ingen koldioxid binds in då markerna istället oxiderar bort. Enligt en rapport från stiftelsen Torvforsk är just utsläppen av växthusgaser från de påverkade torvmarkerna högre än utsläppen från all inrikestrafik i Sverige. Den torv som idag utvinns används dels för bränsleändamål (energitorv), dels för jordförbättring m.m. (odlingstorv). Torven är ett inhemskt långsamt förnybart bränsle då den nybildas kontinuerligt. Idag klassas torven i Sverige som förnyelsebar vid kraftproduktion och är berättigad till elcertifikat, medan den vid värmeproduktion omfattas av handel med utsläppsrätter då EU klassar torven som fossil energi.

Under den tid som elcertifikatssystemet fortfarande finns kvar ska torven klassas som förnyelsebar, men regeringen skall även inom EU verka för att torv från påverkade torvmarker ska behandlas på samma sätt som övriga biobränslen inom EU:s system för handel med utsläppsrätter. Utöver detta bör det övervägas om kraftvärmebränsle med en viss inblandning av torv ska kunna klassas som ett miljöbränsle likt E85. Att blanda in en viss andel energitorv i andra biobränslen ger dessutom goda egenskaper vid förbränning, bl.a. eftersom torven innehåller en viss mängd svavel. Svavelinnehållet innebär att energitorven är belagd med svavelskatt, vilket leder till att dess konkurrens-kraft minskar i förhållande till att tillföra rent svavel vid förbränningen för att uppnå den effekt som en inblandning av torv medför. I det senare fallet tas det dock inte ut någon svavelskatt, och den konkurrenssnedvridning till torvens nackdel som därmed uppkommer anser vi måste åtgärdas. Det vore mer rimligt att beskatta utsläppen från förbränningen och inte själva bränslet. Detta skulle även stimulera utvecklingen av reningsteknik och belöna de som investerat för att förhindra miljöpåverkande utsläpp.

Skulle import av fossila bränslen kunna reduceras genom torveldning vore det eftersträvansvärt. Torven kan skapa arbetstillfällen på de platser där skördande av torv är möjligt och skulle kunna utgöra en sysselsättningsfaktor på landsbygden.

Tobias Andersson (SD)

Jessica Stegrud (SD)

Josef Fransson (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Eric Palmqvist (SD)

Johnny Svedin (SD)